

מאמר לפרשת תרומה

נאמר בפרשה "ויקחו לי תרומה", ולכאורה יש בזה סתירה משום שויקחו זה לשון לקיחה מהיה צ"ל "ויתנו" משום שתרומה אדם נותן ולא לוקחים ממנו?

בתרגום יונתן בן עוזיאל פירש את הפס' "מן כל דיתרעי לידיה ולא באלימותיה תסבך ית תרומתי", ומבואר בתרגום שהתרומה נלקחת רק ממי שליבו חפץ ולא בכח, אמנם בשאר מקומות מצינו שאם אדם אינו רוצה לקיימן כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וא"כ מדוע לא כופין על התרומה?

הגמ' בב"מ מספרת שר' חנינא ור' חייא הוו מנצי אמר ר' חנינא לר' חייא הרי אם ח"ו תשתכח תורה מישראל אני אחזיר אותה ע"י כח פלפולי, ענה לו ר' חייא אני דואג שהתורה לא תשתכח מישראל, כיצד? הוא היה זורע כותנה וכשגדלה היה קוצרה וטווה ממנה חוטים, וצד צדדיים ומאכיל את בשרן ליתומים ומעורן היה מכין קלף וכותב עליו ה' חומשין, ומלמד שישה תינות שישה סדרים, וכך היה עושה כדי שלא תשתכח תורה מישראל וזהו שאמר רבי "גדולין מעשי חייא".

וקשה מדוע היה צריך ר' חייא לעבוד כ"כ קשה כדי שלא תשתכח תורה, וכי הוא לא היה יכול לקנות חומשים כתובים, או לכה"פ קלף ולכתוב עליו?

המשכן היה עצי שיטים עומדים והק' רש"י מהיכן היו במדבר עצים, ותי' שיעקב אבינו זכח ברוח הקודש שעתידין בני' לעשות משכן במדבר והוריד עמו למצרים ארזים ונטעם וציווה לבניו שיטלום כשיצאו ממצרים.

וק' מדוע היה צריך ליטול ארזים למצרים ולנטעם שם, וכי היו חסרים ארזים במצרים? יעקב יכול לצוות לבניו שיטלום, או שהיה קונה ארזים במצרים?

ועוד מדוע חשש יעקב שלא יהיו להם עצים, הרי כפי שהיה להם מן ותולעת שני, כסף וזהב וכל הדברים הנחוצים לבניית המשכן כך יהיה להם גם עצים? ומדוע אבני שהם הוא לא לקח עמו? נאמר "ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם", "בתוכם" לא נאמר אלא "בתוכם" - אומר האלשיך הק' בתוך כל אחד ואחד מישראל.

וצריך להבי כוונתו הרי במציאות בנו משכן וארון וכלים שאינם בתוכם של כל אחד, ומהי אפוא כוונתו שבנו בתוך כל א' מישראל?

ונראה שכל הקושיות מתורצות בחדא מחתא, בעצם משכנו של הקב"ה הוא בתוך כל אחד ואחד, ובעצם המשכן הוא בתוך נפשותם ונשמותם של ישראל.

וביאור הדברים הוא שברור שהמשכן אינו העץ והזהב שהוא עשוי, אלא מהותו היא השראת השכינה בתוכו, וברור שלא תיתכן השראת השכינה במשכן שאינו ראוי לכך, וכיצד עושים שהמשכן יהיה ראוי? כיצד העץ והאבן יכולים לקבל את השראת השכינה?

זה תלוי ב"כל נדיב ליבו" - לב טהור שכולו נדבה, לא שכופים אותו עד שיאמר רוצה אני, אלא שמרצונו הטהור הוא חפץ בהשראת השכינה, הוא יכול לתרום לבניית המשכן.

הספורנו מבאר שביהמ"ק הראשון והשני חרבו בידי אויבים לעומת זאת המשכן נגז, שנאמר "עצי שיטים עומדים" - לעולם, משום שבניית המשכן נעשתה בידי צדיקי הדור משא"כ ביהמ"ק שנבנה ע"י אמנים שאע"פ ששרתה בו שכינה לבסוף הוא נחרב.

ביאור דבריו, שבמשכן שהצדיקים בנו אותו הם בעצם הכניסו את נשמתם וטוהר ליבם בתוך העצים והזהב, לא היו אלו עצים סתם, אלא עצים ספוגים מלאים תורה וירא"ש מרגע צמיחתם, ולפיכך יעקב נטל עמו את העצי שיטים, עצים אלו שיעקב אבינו חדר בתוכם הם הרואים לבניית המשכן, א"א לקנות סתם עצים, ולכן גם ר' חייא נטע כותנה, משום שכדי שלא תשתכח תורה לא מספיק רק ללמד את התורה, צריך שמהשורש של הספרים תתחיל הקדושה, אפילו מהמצודות של הצביים, וכך התפשטה עצמותו של ר' חייא בותך ליבותיהם של הילדים שגדלו לצדיקים גדולים.

וזה כל אחד צריך להחדיר לליבו שכשהוא נותן תרומה זה בשבילו, כשם שאם המלך יאמר לאדם שהציל את בנו להכנס וליטול מחדר האוצר ככל שיחפוץ - אם אותו אדם יאמר שהוא אינו עובד אצל המלך למלא שקים, הרי שוטה גמור הוא יחשב, וכפי שאדם שמפקיד כסף בבנק אף אחד לא

ז — יום שני.

ז — כפורים.

ז — סוכות.

ז — פסח, פורים

ז — נרות (חנוכה).

ז — חודש (ובכלל זה גם ראש־השנה, שגם הוא ראש חודש).

ז — שבועות, שמיני עצרת, שמחת תורה.

ז — תענית.

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" [כה, זז]

לכאורה צריך היה הכתוב לומר "בתוכו" — בתוך המקדש? אלא, "בתוכם" מכוון לבני ישראל, שיעשו לי כל אחד מהם מקדש בלבו, מקום להשגת השכינה, כי אז "ושכנתי בתוכם" — בתוך לבו של כל אחד מהם...

לפיכך נאמר "'וכן תעשו'" — ואומר רש"י: "לדורות" — לפי שמקדש כזה בלבו של כל אדם, אפשר לעשותו בכל הדורות ובכל התקופות...

"ועשו ארון... אמתים וזיצי ארכו ואמה וזיצי רחבו ואמה וזיצי קומתו" [כה, י]

כל אמות הארון שבורות הן — שתים וחצי, אחת וחצי. זה בא לרמז, כי תלמיד חכם חייב להיות שבור בעיני עצמו! עליו לדעת, כי עדיין עומד הוא במחצית הדרך וטרם הגיע אל השלימות...

זה בא לרמז גם, כי לעולם אי אפשר ללמוד את התורה עד תומה, כי היא "ארוכה מארץ קדש, ורחבה מני ים". כל כמה שלומדים בה, אין מגיעים אלא עד החצי...

"עשרים קרש לפאת זנבה תיבנה" [כו, יז]

אותיות "קרש" הן גם האותיות של "שקר". הפוך תהפוך את השקר, ממילא תזכה להגיע לקדושה העליונה, להיות חלק מן המשכן מן ה"שקר" תעשה "קרש"...